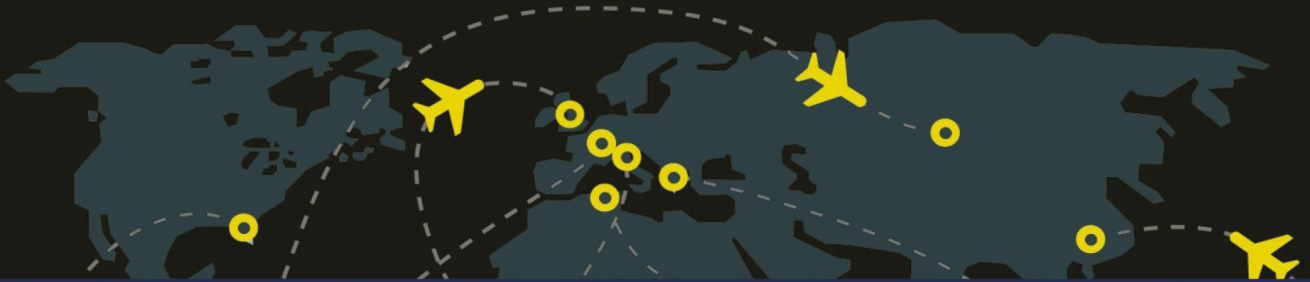

LOGISZTIKAI

TRENDEK ÉS LEGJOBB GYAKORLATOK

IV. évfolyam 1. szám 2018. május

Együttműködési láncok

Hatékonyság és IT

Tartalom

Megjelenésért felelős igazgató:
Tóth Róbert

A tudományos folyóirat
szerkesztőbizottsága:

Prof. Dr. Benkő János – egyetemi tanár,
Szent István Egyetem

Dr. habil. Duleba Szabolcs – egyetemi
docens, Budapesti Műszaki és
Gazdaságtudományi Egyetem

Dr. Duma László – egyetemi docens,
Budapesti Corvinus Egyetem

Dr. Egri Imre – főiskolai tanár,
Nyíregyházi Egyetem

Dr. Gyenge Balázs – egyetemi docens,
szakvezető, Szent István Egyetem

Prof. Dr. Heidrich Balázs – rektor,
egyetemi tanár, Budapesti Gazdasági
Egyetem

Prof. Dr. Illés Béla – intézetigazgató
egyetemi tanár, Miskolci Egyetem

Dr. Kozma Tímea – egyetemi docens,
Szent István Egyetem

Dr. Lakatos Péter – egyetemi docens
Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Dr. habil. Oláh Judit – egyetemi docens,
Debreceni Egyetem

Dr. Pataki László – egyetemi docens,
Szent István Egyetem

Prof. Dr. Popp József – egyetemi
tanár, dékánhelyettes, intézet-igazgató,
Debreceni Egyetem

Dr. Pónusz Mónika – egyetemi docens,
Károli Gáspár Református Egyetem

Dr. Sisa Krisztina – főiskolai docens,
Budapesti Gazdasági Egyetem

Szijártó Boglárka – számviteli
mesterszak mentora, Budapesti
Gazdasági Egyetem

Dr. Túróczi Imre – főiskolai tanár,
Neumann János Egyetem

Vajna Istvánné Dr. Tangel Anita –
egyetemi docens, Szent István Egyetem

Prof. Dr. Zéman Zoltán – egyetemi
tanár, intézetigazgató, Szent István
Egyetem

Logisztika-szervezés szekció

Király Tamás - Kisjakab Károly - Dr. Reicher Regina Zsuzsánna

DOI: 10.21405/logtrend.2018.4.1.4

Szervezeti folyamatok hatékonyságának vizsgálata az STI Hungary Kft.-nél. 4

Lányi Márton - Dr. habil Réger Béla PhD

DOI: 10.21405/logtrend.2018.4.1.11

Kritikus infrastruktúra védelme 11

Dr. Csipkés Margit

DOI: 10.21405/logtrend.2018.4.1.17

Az EOQ modell és az ABC elemzése alkalmazása a készletgazdálkodásban. 17

Dr. habil Réger Béla

DOI: 10.21405/logtrend.2018.4.1.23

Az integrált marketing-logisztikai koncepció szinergiája napjainkban. 23

Kovács Lúcia - Dr. Pónusz Mónika - Dr. Kozma Tímea

DOI: 10.21405/logtrend.2018.4.1.28

A zöld beszerzés stratégiai jelentősége 28

Ellátási-lánc szekció

Prof. Dr. Popp József - Dr. Harangi-Rákos Mónika - Varga Edina - Dr. Tikász Ildikó Edit - Dr. habil Oláh Judit

DOI: 10.21405/logtrend.2018.4.1.33

A hobbiállat-éledelem piac nemzetközi és hazai kilátásai 33

Dr. Abonyiné Dr. Palotás Jolán - Dr. habil. Komarek Levente

DOI: 10.21405/logtrend.2018.4.1.39

Pillanatképek az élelmiszergazdaságunkban rejlő logisztikai tartalékok mobilizálásáról. 39

Dr. Antal Tamás - Nánási József - Dócsa Krisztián

DOI: 10.21405/logtrend.2018.4.1.43

Veszteségvizsgálat az Unilever Magyarország Kft. nyírbátori gyárában 43

Németh István

DOI: 10.21405/logtrend.2018.4.1.49

Egy országcsoport regionális együttműködése. 49

Logisztika technológia szekció

Sztrapkó Balázs

DOI: 10.21405/logtrend.2018.4.1.55

Lean elvű projekttervezési módszertan a logisztikában 55

Nagy Judit, PhD

DOI: 10.21405/logtrend.2018.4.1.60

A magyar vállalatok a digitalizáció útján 60

LOGISZTIKAI

TRENDEK ÉS LEGJOBB GYAKORLATOK

Alapító:

Dr. Karmazin György †

BI-KA Logisztika Kft.
alapító tulajdonosa

A Logisztikai trendek és legjobb gyakorlatok kereskedelmi forgalomban nem kapható, zárt terjesztésű szaklap. Megjelenik évente 2 alkalommal.

ISSN 2416-0555 (Nyomtatott) · ISSN 2560-0362 (Online)

Főszerkesztők: Dr. Gyenge Balázs és Tóth Róbert · Szerkesztőségi munkatárs: Dr. Kozma Tímea

A szerkesztőség címe és elérhetőségei:

5000 Szolnok Városmajor u. 23.

Telefon: +36 70 943 2235 +36 20 480 4177 · E-mail: logisztikaitrendek@gmail.com

Felelős kiadó: BI-KA Logisztika Kft. · Fordító, nyelvi lektor: dr. Sára Magdolna

Grafikai tervezés, tördelés: Purgel Zoltán

Az aktuális lapszámban szereplő szócikkek a kiadvány hivatalos online-felületén érhetők el.

A hobbiállat-eledelel piac nemzetközi és hazai kilátásai

Prof. Dr. Popp József

Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar,
Ágazati Gazdaságtan és Módszertani Intézet
E-mail: popp.jozsef@econ.unideb.hu

Dr. Harangi-Rákos Mónika

Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar,
Ágazati Gazdaságtan és Módszertani Intézet
E-mail: rakos.monika@econ.unideb.hu

Varga Edina

Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest
E-mail: varga.edina@aki.gov.hu

Dr. Tikász Ildikó Edit

Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest
E-mail: tikasz.ildiko.edit@aki.gov.hu

Dr. habil Oláh Judit

Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar,
Alkalmazott Informatika és Logisztika Intézet
E-mail: olah.judit@econ.unideb.hu

Röviden a szerzőkről

Prof. Dr. Popp József: A Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Karán egyetemi tanár, tanszékvezető, intézetigazgató, dékán-helyettes. Az Ágazati Elemzések és Módszertani Intézet igazgatója, az agrár-közgazdasági tanszék vezetője és az Ibrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola vezetője. Tudományos munkásságának fő területe a nemzetközi kereskedelem és nemzetközi agrárpolitikák tudományos vizsgálata. Meghatározó egyénisége a globális élelmiszer-, energia- és környezetbiztonság közgazdasági elemzésének, és meghatározó szerepet játszott az élelmiszer-gazdaság versenyhelyeiről szóló kutatásokban is.

Dr. Harangi-Rákos Mónika a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Karán adjunktus. Az Ágazati Gazdaságtan és Módszertani Intézet oktatója és a DE Társadalomtudományi Doktori Tanács, valamint a Társadalomtudományi Habilitációs Bizottság titkára. Okleveles gazdasági agrármérnök, gazdálkodás- és szervezéstudomány területen szerzett PhD fokozatot. Korábbi kutatásaiban a társas vállalkozások és az egyéni gazdaságok gazdasági szerepének változásával foglalkozott, különös tekintettel az állattenyésztésre. Jelenleg tudományos munkásságának fő területei az élelmiszer-gazdaság, a globális élelmiszer- és energiabiztonság kérdései.

Varga Edina az Agrárgazdasági Kutató Intézet Árúnövénytermesztés és Takarmányozás Kutatási Osztályának osztályvezető-helyettese. Főbb szakterületei a gabonafélék, olaj- és fehérjenövények értékláncának vizsgálata és az erőforrás-hatékony állattenyésztés fenntarthatóságát biztosító takarmányozási rendszerek alkalmazhatóságának feltárása.

Tikász Ildikó Edit az Agrárgazdasági Kutató Intézet Árúnövénytermesztés és Takarmányozás Kutatási Osztályának vezetője. Fő tématerületei a gabonafélék, olaj- és fehérjenövények értékláncának vizsgálata, különös tekintettel a magyarországi szójatermesztésre és a takarmányozásra vonatkozó fenntarthatósági törekvésekre. Képviseli az Intézetet az agri benchmark árúnövények bálózatlanban és az ENSZ Élelmiszerügyi és Mezőgazdasági Szervezetének Takarmánykiegészítőkkel foglalkozó Szakmai Tanácsadó Csoportjában.

Dr. habil Oláh Judit: A Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Karán egyetemi docens. Okleveles agrármérnök, szakközgazdász, a közgazdaságtudomány területen szerzett PhD fokozatot. A Gazdaságtudományi Kar logisztikai menedzsment MSc szakirányán oktat: Termelés- és szolgáltatásmenedzsment, Termelés- és folyamatmenedzsment, Fuvarozás és szállítmányozás menedzsmentje, Raktárgazdálkodás és Áruismeret tárgyakat. A Logisztikai Menedzsment Tanszék számos kutatásában vesz részt és több hazai és nemzetközi publikáció társszerzője, lektora.

Absztrakt

Magyarországon az állateledel-gyártás a gabonatermeléstől és a húsparttól kezdve, a gépiparon át az építőiparig és a szaktanácsadással bezárólag globális iparágá fejlődött. Az állateledel-gyártás viszonylag fiatal iparág, amely ezért korszerű, környezetkímélő technológiát használ. Magyarországon a legfontosabb hobbiállatok létszáma mintegy 5 millió egyed. 2016-ban hazánkban 2,26 millió darab macskát, 1,8 millió darab kutyát, 438 ezer darab díszmadarat, 395 ezer darab kismamut, 82 ezer darab díszhalat és 62 ezer darab hullót tartottak. Az olcsó termékek iránt növekvő keresletet jelzi, hogy a forgalomba kerülő táp 80-85%-át a hiper- és szupermarketekben, a diszkont boltokban vagy a webáruházakban szerzik be az állattartók. A magyar piachoz nagy reményeket fűznek a gyártók, mert a kutyák és macskák tápanyagigényének egylőre csak 20-30%-át elégítik ki állateledellel. A gyártóknak a jövőben alkalmazkodniuk kell kistestű kutyák arányának növekedéséhez. A hazai piacon kapható eledel nagy része magyar termék, sőt az állateledel termelés jelentős része exportpiacra kerül.

Kulcsszavak:

állateledel-gyártás, hobbi állat, állateledel jelölés

Abstract

In Hungary pet food production has been developed globally including grain production, meat engineering construction industry, and consultancy service. Pet food production is a relatively young industry which uses state-of-the-art, environmental-friendly technology. In Hungary, the number of the most important pet animals is about 5 million. In 2016, there were 2.26 million cats, 1.8 million dogs, 438,000 ornamental birds, 395,000 small mammals, 82,000 ornamental fish and 62,000 in Hungary. An increasing demand for cheap pet food products is indicated by the fact that 80-85% of the volume of the sale of pet food is marketed by hyper- and supermarkets, discount stores and webshops. Manufacturers have great hopes for the Hungarian market because only 20-30% of the nutritional requirements for dogs and cats are met with pet food. Manufacturers will have to adapt to the increasing share of small dog population in the future. Most of the pet food sold at the domestic market is Hungarian product, moreover, a significant part of pet food products manufactured in Hungary is exported.

Keywords:

pet food production, pet animal, pet food labelling

1. Bevezetés

A ma társként tartott állatokat évezredek óta eteti az ember, de a kész állateledel csak a 19. század végén jelent meg. Az ipari forradalom időszakában a növekvő jólétnek köszönhetően Angliában egyre több háztartásban tartottak kutyát vagy macskát. 1860-ban James Spratt amerikai üzletember előállította és kereskedelmi forgalomba hozta az első kutyakekszet. A mai jutalomfalatok elődjét gabonából, zöldségekből és marhavérből állították elő, azonnal óriási siker lett, főleg a vadászutyákat tartók körében. A 19. század végén az USA-ban is elkezdtek gyártani és fejleszteni a saját keksz és szemcsés kutyaeledel receptjét az akkori táplálási ismeretek felhasználásával, sőt 1922-ben már az első konzerv kutyaeledelt is előállították. Európában, nevezetesen az Egyesült Királyságban 1930-ban kezdődött meg a konzerv állateledel tömeggyártása. Az 1960-as évek elején fejlesztették ki az első speciális állateledelt kölyökkutyák számára. Az 1980-as évek közepén foglalták össze először a kutyák és macskák táplálásának tudományos alapjait az USA-ban (Magyar Állateledel Egyesülés, 2018).

Az első termékek előállítása óta eltelt közel 160 év alatt az állateledel ipar hatalmas változáson ment keresztül. Ma több tudományág eredményeit felhasználva készülnek a számtalan változatban megtalálható termékek. A technológiai és tudományos haladásnak köszönhetően az elmúlt évtizedekben pedig robbanásszerű fejlődés ment végbe, ugyanis a táplálási igények mellett az

állateledel többsége az egészségre és az állat jólétére előnyös összetevőket tartalmaznak, ráadásul folyamatosan bővül a funkcionális állateledel választéka is. A kész állateledel népszerűségének titka, hogy az állatok táplálási igényeinek és ízlésének megfelelő receptek alapján készül, az így etetett hobbiállatok tovább élnek, az állateledel felhasználása egyszerű, kényelmes, higiénikus és biztonságos.

2. Problémafelvetés

Magyarországon az állateledel-gyártás a gabonatermeléstől és a húsparttól kezdve, a gépiparon át az építőiparig és a szaktanácsadással bezárólag globális iparágá fejlődött. Az állateledel-gyártás viszonylag fiatal iparág, amely ezért korszerű, környezetkímélő technológiát használ. Az állateledel ipar a mezőgazdaságban és élelmiszeriparban keletkező melléktermékeket is hasznosít, amelyek hulladékként történő kezelése, illetve megsemmisítése egyébként jelentős költséggel járna. Ezzel a hobbiállat-eledel gyártás a környezetterhelés csökkentésével a környezet védelméhez is hozzájárul. A kedvtelésből tartott állatok könnyebb, gyorsabb, tisztább és teljesebb táplálása iránti igény növekedésével párhuzamosan alakult ki. Tudományos eredmények alapján állítják össze a recepteket a hobbiállat igényeinek megfelelően, a teljes értékű állateledel minden fontos tápanyagot tartalmaz. Az állateledel iránti kereslet legfőbb mozgatórugói a népesség és a fogyasztói jövedelmek növekedése, a feltörekvő országokban

a középosztály megerősödése, a fejlett országokban a társadalom előregedése és a gyermek nélküli, illetve az egyszemélyes háztartások számának gyarapodása. Kutatási célkitűzésünk a hobbiállateledel-piac (nemzetközi és hazai) bemutatása, jövőbeli fejlesztési lehetőségek feltárása valamint a gazdasági szerepének ismertetése.

3. Eredmények

Globális kitekintés

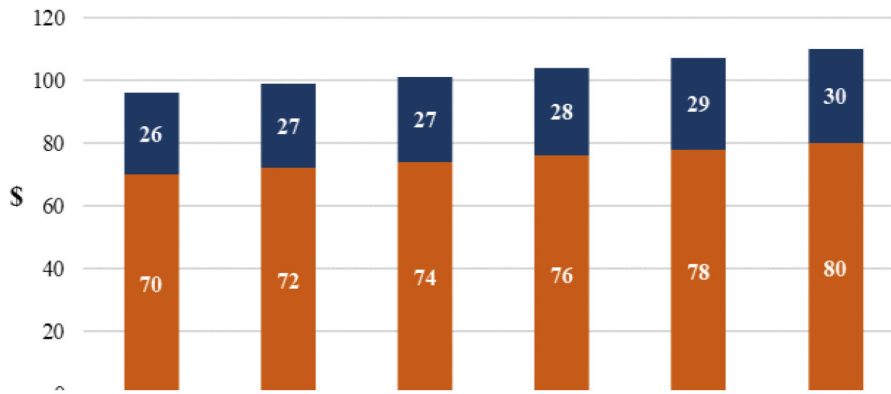
2017-ben a globális hobbiállat-eledel és -ápolás kiskereskedelmi forgalma elérte a 110 milliárd USD-t (kb. 90 milliárd EUR). Ebből az állateledel 80 milliárd dollárt (kb. 65 milliárd EUR) képviselt. 2012-2017 között 10 milliárd dollárral (kb. 8 milliárd EUR) nőtt az állateledel kiskereskedelmi forgalma (1. ábra).

Az állateledel piac 60%-át a kutyatáp, 36%-át a macskatáp és 4%-át egyéb állateledel teszi ki.

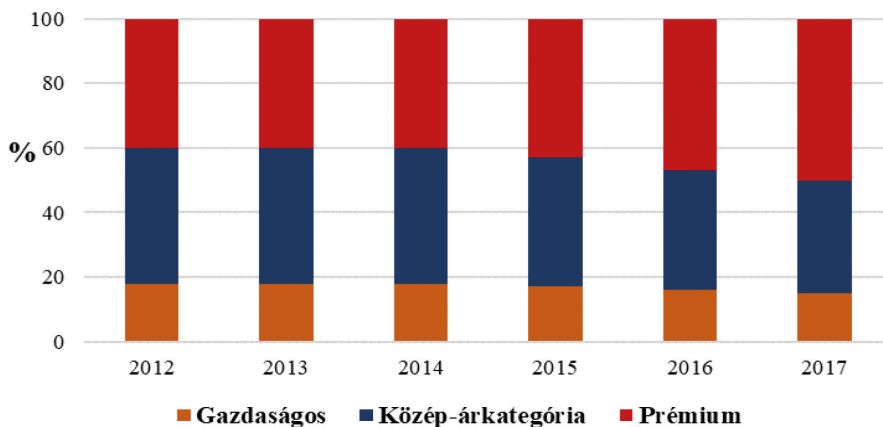
A kutyatáp forgalmából a száraz táp aránya 80%, a nedves tápé 20% volt. Ezzel szemben a macskatápnál száraz és nedves táp megoszlása 50-50% körül alakult.

Az USA továbbra is piacvezető, aránya a globális forgalomból 38% volt, de a második helyet elfoglaló EU részesedése 28%-ot ért el. A harmadik helyen Brazília állt 5%-os részesedéssel, a negyedik és ötödik helyen 4%-kal, illetve 3%-kal Japán és Ausztrália következett. A Közép-Kelet és Afrika hobbiállat-eledel forgalma 1% körül alakult. Az USA és az EU továbbra is piacvezetők maradnak a hobbiállateledel gyártásában és felhasználásában,

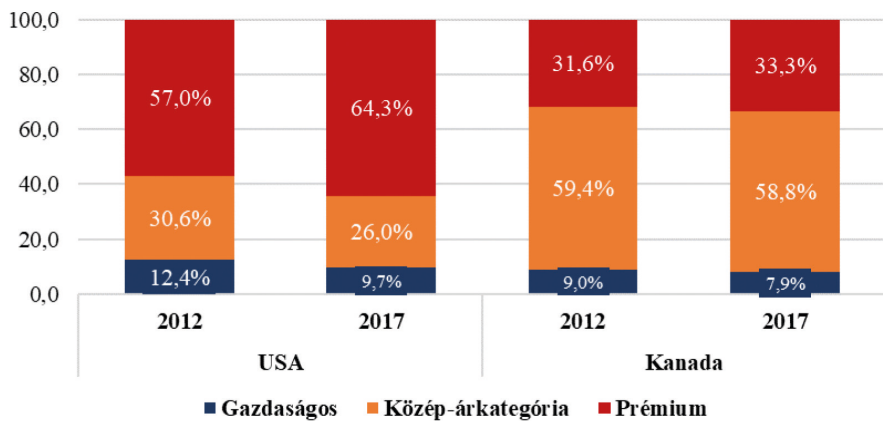

1. ábra. A globális hobbiállat-eledel és ápolás forgalmának alakulása 2012-2017 között, milliárd USD
Forrás: Euromonitor International (2018)

2. ábra. A globális kutya- és macskatáp forgalma árkategória szerint 2012-2017 között
Forrás: Euromonitor International (2018)

3. ábra. Észak-Amerika kutya- és macskatáp értékesítése árkategória szerint 2012-2017 között, %
Forrás: Euromonitor International (2018)

ugyanakkor az értékesítés volumene és értéke Kínában nő a leggyorsabban. A jövőben a feltörekvő országokban nő a hobbiállatok száma, így az állateledel értékesítése is. Egyre szűkül a különbség a hobbiállat-eledel és humán célú élelmiszer minősége között. Az USA-ban a macskák 59%-a és a kutyák 56%-a túlsúlyos, de ez a probléma általános a fejlett országokban. Ez a gond egyre nagyobb figyelmet igényel a hobbiállattartók részéről. A hobbiállatok súlyproblémája (túlsúly) és

a felgyorsult életvitel növeli a gyógyászati tápok és gyógyászati eszközök keresletét (Euromonitor International, 2018).

A globális kutya- és macskatáp forgalmazásában kis mértékben, 15%-ra csökkent az olcsó (gazdaságos) tápok értékesítési aránya, a prémium árkategóriába tartozó tápok aránya pedig közel 50%-ra emelkedett. A közép-árkategóriába sorolt tápok aránya pedig 35%-ra esett vissza (2. ábra).

Észak-Amerikában az USA és Kanada

kutya- és macskatáp árkategóriák szerint történő értékesítése ellentétes képet mutat. Az USA-ban az értékesítés közel kétharmada a prémium árkategóriába tartozik, míg Kanadában csupán egyharmada. Az eltérést a közép-árkategóriába sorolt tápok értékesítési aránya okozza. Kanadában ez az arány megközelíti a 60%-ot, ezzel szemben az USA-ban 26% ez az érték (3. ábra).

Európai Unió

Európában legalább 80 millió háztartás tart egy hobbiállatot. Az európai háztartások 24%-a (EU: 26%) tart legalább egy macskát és 21%-a (EU: 18%) legalább egy kutyát (FEDIAF, 2017).

A legfontosabb hobbiállatok létszáma Európában:

-Macska: 103 millió darab (EU: 74 millió darab)

-Kutya: 82 millió darab (EU: 64 millió darab)

-Díszmadár: 55 millió darab, (EU: 40 millió darab)

-Kisemlős: 27 millió darab (EU: 20 millió darab)

-Hüllők: 9 millió darab (EU: 6 millió darab)

-Díszhal: 17 millió darab (EU: 9,6 millió darab)

Európában 2016-ban 120 hobbiállat-eledel készítővel foglalkozó vállalat 200 telephelyen állított elő hobbiállat-eledelt. Az évi termelés 8,5 millió tonna és a forgalom megközelíti a 20 milliárd eurót. A hobbiállat tartással kapcsolatos egyéb termékek (felszerelések) és szolgáltatások évi forgalma további 16 milliárd euró. Az elmúlt időszakban az iparág termelése évi 2%-kal nőtt. Az állateledel-gyártás közvetlenül 100 ezer főt, közvetetten további 900 ezer főt foglalkoztat (FEDIAF, 2017).

Európában 2016-ban 120 hobbiállat-eledel készítővel foglalkozó vállalat 200 telephelyen állított elő hobbiállat-eledelt. Az évi termelés 8,5 millió tonna és a forgalom megközelíti a 20 milliárd eurót. A hobbiállat tartással kapcsolatos egyéb termékek (felszerelések) és szolgáltatások évi forgalma további 16 milliárd euró. Az elmúlt időszakban az iparág termelése évi 2%-kal nőtt. Az állateledel-gyártás közvetlenül 100 ezer főt, közvetetten további 900 ezer főt foglalkoztat (FEDIAF, 2017).

Az EU-ban a hobbiállat-eledel piacot Franciaország (16,5%), Németország

(16%) és az Egyesült Királyság (15,3%) vezeti közel 50%-os részesedéssel. Az EU-ban a hobbiállat-eledel kiskereskedelmi értéke 2016-ben megközelítette a 22 milliárd dollárt. Az Egyesült Királyság, Franciaország, Németország, Olaszország és Spanyolország 75%-kal részesedett a kiskereskedelmi forgalomból. A kiskereskedelmi forgalom 2010-2016 között évi 3%-kal növekedett. A hobbiállat-eledel értékesítésében a kutyatáp 46%-ot, a macskatáp 45%-ot, az egyéb állateledel 9%-ot képviselt. Franciaországban és Németországban az állateledel összes értékesítésében a macskatáp aránya meghaladja a kutyatápét. 2011-2016 között hobbiállat-eledelből közel 10 000 új terméket vezettek be a piacra. Az új termékek több mint a felét Németországban, az Egyesült Királyságban és Spanyolország dobta piacra. A bevezetett termékek 60%-a teljes mértékben új termék volt, 27%-a választék bővítési célt szolgált. Az új termékek csaknem 40%-át a felnőtt kutya eledel képviselte, egyharmadot tett ki az „adalékanyag és tartósítószer nélküli” kategória és közel 20%-ot az allergén anyagoktól mentes (vagy kevés allergén anyagot tartalmazó) kategória. Az új termékek felét a kutyák számára készített kiegészítő állateledel (snack) és a nedves macskatáp jelentette (Euromonitor International, 2018).

Magyarország

Magyarországon a legfontosabb hobbiállatok létszáma mintegy 5 millió egyed. 2016-ban hazánkban 2,26 millió darab macskát, 1,8 millió darab kutyát, 438 ezer darab díszmadarat, 395 ezer darab kismamót, 82 ezer darab díszhalat és 62 ezer darab hüllőt tartottak. A kedvtelésből tartott állatok 45%-át a kutya, 36%-át a macska, 9%-át a díszmadár, 8%-át a kistestű emlősök, míg 2-3%-át a díszhalak és hüllők teszik ki. A kutya- és/ vagy macskatartó háztartások aránya Magyarországon magasabb az európai átlagnál. Európában a háztartások 24%-a tart legalább egy macskát és 21%-a legalább egy kutyát (FEDIAF, 2017). Becslések szerint Budapesten a felnőtt lakosság több mint 25%-a kutyatartó. A globális trendhez igazodva a kutyatartási kedv Magyarországon is egyre inkább a kistestű kutyák felé mozdul el. Ennek megfelelően nő a választék a kistestű kutyák számára készült termékekből, és csökken az igény a

nagytestű kutyák számára szánt eledelekre, kiegészítőkre. A macskák elsősorban vidéken élnek, ahol 40% a macskatartó háztartások aránya, de az elmúlt időszakban a nagyobb városokban is megjelent a „macskatartási trend”.

Az állateledel-gyártásban felhasznált növényi eredetű nyersanyagok: a gabonafélék és származékaik, egyes hüvelyesek, különböző fehérjekivonatok, gyökérzöltségek, olajos magvak és növényolajok. Az állati eredetű nyersanyagok körébe tartozik az állatorvos által ellenőrzött, friss vagy fagyasztott vágóhídi termékek (ezek megfelelnek az emberi fogyasztásra alkalmasság követelményének). A ragadozó kedvenc állatok nagyobb részt kukorica-, búza-, rizs- vagy szójaalapú töltelék, kisebb részt pedig húsipari melléktermék (pl.: tüdő, vese, vér, bél, bőr, ín, porc stb.) és adalékanyagokat (pl.: cukor, színezék, tartósítószer stb.) fogyasztanak, ha olcsó árfekvésű tápot kapnak. Míg a kutya étrendjébe belefér a növényi eredetű nyersanyag (elsősorban gabonafélék), a macskatápok esetében nincs sok értelme a növényi eredetű nyersanyagoknak, főleg, ha azok értéktelen tápanyagokból állnak. Ennek ellenére vásárolható olyan macskakonzerv, amely meglepően kevés valódi húst tartalmaz a víz- és gabonaalapú tölték mellett. Ebben nincs semmi szabálytalanság, ha a gyártó a csomagoláson csökkenő sorrendben tünteti fel az összetevőket. Minimális aránya ellenére is a hús kerülhet a lista elejére, ha a gyártó többféle gabonaterméket (pl.: rizskorpát, rizslisztet, őrölt rizst, rizsglutént stb.) tesz a termékbe, melyek külön-külön kisebb részarányt tesznek ki a húsnál, de összeadva meghaladják annak mennyiségét.

A növényi nyersanyagok közül leggyakrabban gabonaszármazékot, növényi fehérjék kivonatát, gyökérzöltségeket, magvakat, növényi olajokat és hüvelyes növényeket használnak fel a gyártók. A szója is megjelenik, mint összetevő, de sok kutya a szójafehérjét nem tudja megemészteni, lényegében kiüríti, ezért a szójas tápok vásárlásával a legtöbb kutyatartó csak ballasztanyagot juttat az állat szervezetébe beltartalmi érték nélkül (emésztés hiányában) (Bokori et al., 2003). Számos szakértő szerint piaci előnyt jelent számukra, hogy hazánkban nem természetesen génmódosított növényeket (pl.: szóját vagy kukoricát). Ez értelmezhetetlen, mert a génmódosított szója és kukorica kereskedelme

engedélyezett az EU-ban, ráadásul a Magyarországon feldolgozott szója döntő része génmódosított növény. Az más kérdés, hogy a hobbiállat-eledel gyártásánál a gyártók nem használnak fel génmódosított növényekből készült nyersanyagot, de ez nem a hazai növénytermesztés függvénye (hazai termelés nem egyenlő hazai felhasználás a külkereskedelem miatt).

A takarmányok nem kívánatos anyagai közül a hús- és tojástermelés során élelmiszerbiztonsági kockázatot jelenthetnek egyes, a takarmányokban, az ivóvízben, vagy egyes takarmány adalékanyagokban előforduló toxikus ásványi anyagok, a penész-gombák által termelt mikotoxinok, a takarmánynövények egyes természetes toxikus vegyületei éppúgy, mint a környezetből származó toxikus vegyületek, így például a poliklórozott vegyületek és a dioxinok, vagy a preventív, illetve terápiás célra alkalmazott gyógyszer hatóanyagok (Mézés, 2008).

Állateledel jelölése

Az élelmiszerhez hasonlóan az állateledelre is kötelező jelölni. A háziállatok számára készült eledel csomagolásán kötelező feltüntetni a törvényileg előírt, takarmányokra vonatkozó információkat. Az elnevezésnek kapcsolatban kell állnia azzal, hogy milyen állatnak, melyik életkorban és milyen életmódhoz készítették. A teljes értékű tápok az adott életszakaszban minden szükséges tápanyaggal ellátják a hobbiállatokat. Ezen felül számos kiegészítő eledel is kapható, mint például a speciális vitamin tartalmú készítmények vagy akár a neveléshez használt jutalomfalatok. Az előírások alapján kötelező feltüntetni az összetételt, mennyiség szerint csökkenő sorrendben. Az olcsóbb termékek esetében a gyártók gyakran kategóriákat jelölnek, mint például a hús- és állati származékot. A magas minőséget képviselő eledel esetében nem ritka, hogy jelölik például a csirke-, bárányhús és árpa mennyiségét is. Az ár és a minőség egyenesen arányos, a legolcsóbb és a szuperprémium termékek között óriási különbség van. Míg a paletta egyik fele színezék- és adalékmentes, addig a másik pont az ellentéte. Nem lehet véletlen, hogy az igazán olcsó eledelre gyakran nagyon kedvelik az állatok, mert ezek ízfokozót és aromákat is tartalmaznak. Erre szükség is van, ha a gazdák a kutyát befolyásolni akarják, hiszen szaglásukkal

szemben ízérzékelésük gyenge, elsősorban a szag alapján választják ki a táplálékot. A macskák nyelvén is kevés az ízlelőbimbó; ezért a tulajdonosok válogatosnak tartják őket. Egykori vad életmódjuk során nagyon egyoldalú táplálékon éltek, éppen ezért házasított utódjaik is gyakran visszautasítják az újfajta eledelt, ugyanis csak igazán kellemes illatú ételekkel lehet elcsábítani őket.

A jogszabályok szerint az alábbi információkat kell feltüntetni az állateledek címkéjén:

- Név és termékleírás.
- Összetétel (az összetevők listája).
- Analitikai alkotórészek (tájékoztató a tápanyagok szintjéről).
- Információ az adalékanyagokról.
- Minőségmegőrzési idő, tételszám.
- A gyártó, illetve forgalmazó neve és elérhetősége, ahol további tájékoztatást kaphat.
- Hogyan használja a terméket (táplálási útmutató).
- Tömeg vagy mennyiség megjelölése.

Gazdasági szerep

A hazai gyártók mellett az első külföldi érdekltségű cégek 1991-1993 között jelentek meg. Ezek saját üzemeket létesítettek, gyártásukat nagyrészt hazai nyersanyagra alapozták. Magyarországon hamar a kelet-közép-európai térség állateledel-gyártó nagyhatalma lett, a gyártókapacitás ma többszöröse a hazai piaci igényeknek. Ebben elsősorban a kedvező földrajzi elhelyezkedés és a helyben előállított jó minőségű mezőgazdasági alapanyagok – főleg a gabonafélék, mert a Magyarországon gyártott állateledek zömének ez a fő összetevője – játszottak szerepet. A takarmánygyártási biztonság hatósági színvonala nemzetközi összehasonlításban magas – az alapanyagok bőséges kínálata és az egykor olcsó munkaerő mellett ennek is köszönhető, hogy a világ vezető állateledel-gyártói, a Mars, a Nestlé és a Provimi (Pet Hungária) itt létesített gyártóbázist.

A felső árkatégória (pl.: Royal Canin, Eukanuba, Hill's stb.) eledelét négy-öttször annyiba kerülnek, mint az olcsóbb kiszerezésű tápok, de a prémium állateledelből fele- vagy harmada biztosítja a tökéletes tápanyag-ellátást a kutya és macska számára. Így a napi etetési költségben már közel sincs olyan jelentős különbség, mint a fajlagos árakban. Hazánkban 50% körül

alakul a saját márkás termékek aránya az értékesített állateledek körében. Az olcsó termékek iránt növekvő keresletet jelzi, hogy a forgalomba kerülő táp 80-85%-át a hiper- és szupermarketekben, a diszkont boltokban vagy a webáruházakban szerzik be az állattartók.

A minőségi állateledek piacán akkor várható kedvező változás, ha az általános gazdasági helyzet stabilizálódik és javul az állattartási kultúra. A magyar piachoz nagy reményeket fűznek a gyártók, mert a kutyák és macskák tápanyagigényének egyelőre csak 20-30%-át elégítik ki állateledellel. Ezzel szemben Németországban ez az arány 60%-ra, Nagy-Britanniában pedig 90%-ra emelkedett. A gyártóknak a jövőben alkalmazkodniuk kell kistestű kutyák arányának növekedéséhez. A kényes ízlésű macskáknak köszönhetően a macskatápoknál gyorsan fejlődhet a szuperprémium kategória, egyre népszerűbbek a drága, egyadagos kiszerezések, így a fejlesztések is ebbe az irányba mozdulnak el. A hazai piacon kapható eledelék döntő aránya magyar termék, sőt az állateledel termelés jelentős része exportpiacra kerül (KSH, 2018).

2005 és 2012 között gyorsan nőtt a szakágazatban foglalkoztatottak száma, ezt követően csökkenés volt megfigyelhető, de 2013 óta újra nő az alkalmazásban állók száma és jelenleg a létszám 1800 fő körül alakult, ami 11%-kal magasabb a 2012 évi létszámnál (KSH, 2018). A hobbiállateledel gyártók nyersanyag-felhasználása 2005-2016 között 31 milliárd forintról 60 milliárd forint fölé emelkedett, ebből a hazai eredetű alapanyagok aránya a vizsgált időszakban 52-54% között alakult. A felhasznált importalapanyagok 85%-a az EU tagállamaiból származik, habár 2005-2016 között 1%-ról 15%-ra bővült a harmadik országokból behozott alapanyagok aránya (Magyar Állateledel Egyesülés, 2018).

A hobbiállateledel gyártásban működő vállalkozások száma 50 körül alakul. A hobbiállat etetésére szolgáló készítmények gyártóinak száma 20-22 között stabilizálódott az elmúlt években. E készítmények termelése 2012-2016 között évi 538 ezer tonnáról 662 ezer tonnára, azaz 23%-kal emelkedett. A készítmények értékesítése is a termeléshez hasonló nagyságrendet mutat. Ebből az értékesített belföldi mennyiség 2016-ban 175 ezer tonna volt (2012-ben 152 ezer tonna), ami az összes értékesítés 26-27%-át tette ki.

Ebből láthatjuk, hogy az összes értékesítés mintegy 74%-a exportcélú szolgál. Az összes értékesítés nettó árbevétele 2016-ban 144 milliárd Ft-ot tett ki (előző években is hasonló nagyságrendű volt a nettó árbevétel), ebből a belföldi értékesítés nettó árbevétele 27 milliárd Ft, illetve 19% volt. Az összes értékesítés nettó árbevételében a kivitel aránya elérte a 81%-ot. A nettó árbevétel adataiból látható, hogy itthon az olcsóbb tápok értékesítik a gyártók, exportpiacokra pedig a magasabb árkatégóriába tartozó tápok kerülnek (KSH, 2018). A nagy hozzáadott-érték és a versenyképes ár lehetővé teszi a termékek nagy távolságokra történő szállítását. A Magyarországon gyártott állateledek Európa szinte valamennyi országában jelen vannak, de megtalálhatók például Japánban, Ausztráliában és Kazahsztánban is.

A külkereskedelem elemzéséből kiderül, hogy az export mennyisége 2012-2016 között évi 352 ezer tonnáról 491 ezer tonnára emelkedett, azaz 40%-al növekedett. Ugyanakkor az import volumene 44 ezer tonnáról 81 ezer tonnára emelkedett, vagyis 85%-kal bővült. A vizsgált időszakban az export értéke 331 millió euróról 424 millió euróra, azaz 28%-kal nőtt. Az import értéke 51 millió euróról 88 millió euróra ugrott, ami 72%-os növekedésnek felel meg. Az utóbbi években az import mennyisége és értéke gyorsabban nőtt az exporténál (KSH, 2018).

A magyar beszállítók, a magyar termelők korábban komoly hátrányban voltak a multinacionális láncok termékeivel szemben. Az elmúlt években azonban egyre erősödik termékeik szerepe. A legnagyobb multinacionális gyártók hazánkban komoly gyártókapacitást alakítottak ki, az értékesített mennyiség 74%-a külföldi piacra megy, ebből származik a nettó árbevétel 81%-a. Elsősorban alsó- és középkategóriás kutya-ételek gyártásában vagyunk erősek, de a téli időszakban a vadmadarak etetésére szolgáló úgynevezett cinkegolyók nagy része is Magyarországon készül.

A takarmánygyártás alágazatba sorolt vállalkozások ipari tevékenységének 367,1 milliárd forint nettó árbevétele az évek óta tartó folyamatos növekedést követően 13%-os részarányt képviselt az élelmiszergyártáson belül 2016-ban. A szakágazat termelésének és értékesítésének volumene 28,8 és 28,5%-kal, az exportértékesítésé 46,2%-kal,

míg a belföldi értékesítés volumene 13,8%-kal emelkedett 2015-höz képest. E nagymértékű változások és kimagasló eredmények ugyanakkor egy cég tevékenység átszervezésének következménye. Ez az oka annak, hogy a haszonállat-eledelel gyártásnak a részesedése az összes nettó árbevétel 49%-ára esett vissza a korábbi évek 65%-a helyett, a hobbiállat-eledelel gyártás pedig 35%-ról 51%-ra ugrott 2016-ra (KSH, 2018).

4. Következtetések, Javaslatok

2016-ban 120 hobbiállat-eledelel készítővel foglalkozó vállalat 200 telephelyen állított elő hobbiállat-eledelel. Az évi termelés 8,5 millió tonna és a forgalom megközelíti a 20 milliárd eurót. Az elmúlt időszakban az iparág termelése évi 2%-kal nőtt. Az állateledelel-gyártás közvetlenül 100 ezer főt, közvetetten további 900 ezer főt foglalkoztat.

Az EU-ban a hobbiállat-eledelel kiskereskedelmi értéke 2016-ban megközelítette a 22 milliárd dollárt (kb. 18 milliárd EUR), ebből Franciaország (16,5%), Németország (16%) és az Egyesült Királyság (15,3%) közel 50%-ot képviselt. Olaszországgal és Spanyolországgal együtt az arány elérte a 75%-ot. A kiskereskedelmi forgalom 2010-2016 között évi 3%-kal növekedett. A hobbiállat-eledelel értékesítésében a

kutyatáp 46%-ot, a macskatáp 45%-ot, az egyéb állateledelel 9%-ot képviselt. 2011-2016 között hobbiállat-eledelel közel 10 000 új terméket vezettek be a piacra. Az új termékek több mint a felét Németországban, az Egyesült Királyságban és Spanyolországban dobták piacra. 2016-ban az USA után az EU volt a második legnagyobb hobbiállat-eledelel importőr a világon 1,2 milliárd dollár (kb. 1,0 milliárd EUR) értékben, ami a belső fogyasztás 5-6%-át tette ki. A harmadik országokból származó állateledelel import értéke 2010-2016 között 0,9 milliárd dollárról 1,2 milliárd dollárra emelkedett, vagyis évi átlagban 5%-kal nőtt. A behozatal elsősorban az USA-ból, Thaiföldről és Svájcban származott. Ugyanakkor az EU állateledelel exportja évi 4 milliárd dollár (kb. 3,3 milliárd EUR) körül alakul, ami a belső fogyasztás közel 20%-át teszi ki Magyarországon a hobbiállat-eledelel termelése 2012-2016 között évi 538 ezer tonnáról 662 ezer tonnára, azaz 23%-kal emelkedett. A készítmények értékesítése is a termeléshez hasonló nagyságrendet mutat. Ebből az értékesített belföldi mennyiség 2016-ban 175 ezer tonna volt (2012-ben 152 ezer tonna), ami az összes értékesítés 26-27%-át tette ki. Ebből láthatjuk, hogy az összes értékesítés mintegy 74%-a exportcélra szolgál. Az összes értékesítés nettó árbevétele 2016-ban 144 milliárd Ft-ot tett ki, ebből a belföldi értékesítés nettó

árbevétele 27 milliárd Ft, illetve 19% volt. Az összes értékesítés nettó árbevételében a kivitel aránya tehát elérte a 81%-ot. A nettó árbevétel adataiból látható, hogy itthon az olcsóbb tápok értékesítik a gyártók, exportpiacokra pedig a magasabb árkategóriába tartozó tápok kerülnek.

Hazánkban 50% körül alakul a saját márkás termékek aránya az értékesített állateledelel körében. Az olcsó termékek iránt növekvő keresletet jelzi, hogy a forgalomba kerülő táp 80-85%-át a hiper- és szupermarketekben, a diszkont boltokban vagy a webáruházakban szerzik be az állattartók.

A magyarországi gyártók előnye, hogy a környező országok piacán óriási fejlődés megy végbe, beleértve Romániát és Ukrajnát. Globális szinten az utóbbi években a legnagyobb bővülés az orosz állateledelel-piacon ment végbe, ami komoly exportlehetőséget jelent a hazai gyártók számára.

5. Irodalom

- Bokori J. - Gundel J. - Herold I. - Kakuk T. - Kovács G. - Mézes M. - Schmidt J. - Szigeti G. - Vincze L. (2003): A takarmányozás alapjai, Digitális Tankönyvtár
- Euromonitor International (2018): The State of the Global Pet Food Industry: Challenges and Opportunities, <https://www.slideshare.net/Euromonitor/the-state-of-the-global-pet-food-industry-challenges-and-opportunities>
- FEDIAF (2017): The European Pet Food Industry, Facts and Figures 2016, European Pet Food Industry Federation (Fédération européenne des industries des aliments pour animaux familiaux), <http://www.fediac.org/who-we-are/facts-and-figures.html>
- FEFAC (2017): Annual report 2016-2017. Federation Européenne Des Fabricants D'aliments Composites Pour Animaux; (European Feed Manufacturers Federation). Brussels, 23. p.
- KSH (2018): Termékszintű adatok KN szerint (2008-2015; 2015. évtől). Külkereskedelmi forgalma (export – import). <http://statinfo.ksh.hu/Statinfo/haViewer.jsp>
- Magyar Állateledelel Egyesülés (2018): Gyártás, <http://www.allateledelelgyartok.hu/>
- Mézes M. (2008): A takarmánybiztonság aktuális problémái. Animal welfare, etológia és tartástechnológia, 4/2, 19-26. p.